

Groepsdoelen formuleren

In de onderwijskundige paragraaf van het schoolplan hebben jullie als team voor ieder leergebied beschreven met welk onderwijsaanbod (inclusief methodes en materialen) jullie de leerdoelen van ieder leerjaar denken te bereiken. De leerdoelen van de acht leerjaren tezamen vormen de leerstoflijn van het betreffende leergebied.

Om niet afhankelijk te zijn van een methode, zijn deze doelen methode-onafhankelijk weergegeven. Hierbij zijn de cruciale leerdoelen per leerjaar (doelen die beslist behaald moeten zijn om de voortgang van het leerproces mogelijk te maken) duidelijk gemarkeerd. Het schoolbeleid is erop gericht dat alle leerlingen vooruitgang kunnen boeken. Wie Cito LVS-toetsen gebruikt kan de vooruitgang aflezen aan de groei van de vaardigheidsscores. Dit betekent dat alle leerlingen rendement moeten halen uit de lessen, zowel de leerlingen die tot de zwakste 20% (groep V) van Nederland behoren, als de leerlingen die tot de beste 20% (groep I) te rekenen zijn.

Het is voor de meeste scholen niet realistisch om te verwachten dat alle leerlingen tot de beste 40% van Nederland gaan behoren. De uitstroom aan het eind van de basisschool is immers ook niet geheel naar havo en vwo. De beschrijving van de doelen helpt om de nagestreefde vooruitgang te benoemen in termen van kennis en vaardigheden. Zo kan op een school voor begrijpend lezen in een bepaald leerjaar de afspraak gelden dat alle leerlingen tenminste in staat zijn te benoemen wie of wat wordt bedoeld met verwijswaarden als 'hij' of 'zij'. De differentiatie kan vervolgens gezocht worden in zowel de moeilijkheidsgraad van de tekst, als in het uitbreiden van de categorie verwijswaarden.

Welke doelen komen in het groepsplan?

Om te voorkomen dat een groepsplan onoverzichtelijk wordt, is het van belang de inhoudelijke doelen centraal te stellen.

Doelen die voor iedereen gelden staan al ergens in een document beschreven. Wie een methode op de voet volgt, zal de doelen hieraan ontleenen. In het groepsplan komen alleen de aanpassingen en aanvullingen van deze gezamenlijke doelen voor de te onderscheiden subgroepen in de klas. Dat kunnen er best meer zijn dan drie, doordat je die subgroepen niet allemaal elke dag aandacht hoeft te geven. Die doelen kunnen namelijk betrekking hebben op de inhoud van het vak, maar ook op de condities die het leren beter mogelijk moeten maken.

Voorbeeld 1: als enkele leerlingen onzeker zijn, twijfelen of ze de opdracht wel goed hebben begrepen, of nog bang zijn om fouten te maken (doordat ze een foutief beeld van oefenen hebben gekregen), dan kan het voor hen een toegevoegd doel zijn te leren omgaan met die onzekerheid en die twijfel op te lossen (door het vragen van feedback, door samen te werken met een maatje, enz.).

Voorbeeld 2: als enkele leerlingen al (veel) verder zijn dan de meeste klasgenoten, is het nodig hen doelen mee te geven die ook van hen inspanning vragen. Als het niet meer gaat om basisvaardigheden, dan kan het toepassen op een hoger denkniveau voor hen een passend doel betekenen. Door ook voor hen dat doel centraal te blijven stellen voorkom je de valkuil dat het alleen lijkt te gaan om een 'leuke' activiteit.

Daarnaast kan steeds aan een groepsplan ook het perspectief op toename van de vaardigheidsscore worden meegegeven. Dit heeft echter pas betekenis voor het lesgeven, als duidelijk is door welke te behalen doelen in de komende periode die groei bepaald wordt. Vaardigheidsgroei op alle niveaus betekent verschil maken tussen leerlingen en dus ook in doelen. Dat verschil heeft minder te maken met de hoeveelheid instructietijd. Het gaat hier om passende, haalbare, maar wel uitdagende doelen. Dit zal dan eerder leiden tot verschil in opdracht, meer of minder oefentijd en verschillende vormen van coaching, dan tot kortere of langere instructie bij een identieke taakinhoud.

Hoe zit dat dan met de doelen uit de methode?

Als leraar ken je je klas. Het zal daardoor geen verrassing zijn dat je leerlingen op allerlei essentiële punten verschillen. Ook kan het niet verrassend zijn dat je methode (bedoeld voor heel Nederland) niet is afgestemd op jouw groep. **Je lessen zo inrichten dat alle leerlingen kunnen leren, is de uitdaging waarvoor elke leraar staat.** Een groepsplan kan je daar heel praktisch bij helpen, mits je de leerlingen als uitgangspunt neemt en niet je methode.

Vanuit je kennis van de leerstof die voor jouw leerjaar geldt, en de kennis over de struikelpunten die daarin schuilen, kan je per periode (lessenblok) bepalen op welke doelen je de nadruk moet leggen.

Vanuit je kennis van de leerlingen kan je vervolgens bepalen voor welke subgroepen specifieke aanpassingen nodig zijn. Aanpassingen van de inhoud, van de werkvormen (bv. mondeling in duo's of schriftelijk alleen) en vooral van jouw rol daarbij. Waarbij zijn activerende vragen nodig, zodat de leerlingen eerst gaan nadenken? Waarbij is hardop voorddenken nuttig? Wanneer is een reflectiegesprek belangrijk en hoe zorg ik ervoor dat ik met enige regelmaat alle leerlingen kan zien en horen? Met deze elementen componeer je je groepsplan. Een groepsplan waarin je voorziet wat voor wie nodig is bovenop (of in plaats van) wat je zonder groepsplan toch al zou doen.